

**การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมปธาน 4
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**
**RISK MANAGEMENT OF SCHOOLS FOR THE DEAF IN THE DIGITAL ERA
ACCORDING TO THE SAMMAPPADHANA 4 UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU**

¹สุกัญญา เบียจรัส Sukunya Bearjrus ²วรกรฤต เดือนช้าง Worakrit Thuenchang

³อานนท์ เมธีวรฉัตร Anond Metheewarachatra

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Sukanya.may1424@gmail.com

Article Received: November 10, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษา ยุคดิจิทัล 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมปธาน 4 และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมปธาน 4 เป็นการวิจัย แบบผสมวิธีแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 126 คน วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การหาแนวทางการบริหาร ความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมปธาน 4 ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน โสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมปธาน 4 การใช้แบบประเมินกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ตามลำดับ 2) แนวทางการ บริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักสัมปธาน 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ ประกอบด้วย (1) ด้านกลยุทธ์ มุ่งเน้นการป้องกันความเสี่ยงจากการขาดการมีส่วนร่วม โดยการนำ แพลตฟอร์มดิจิทัลที่รองรับภาษามือและคำบรรยายแทนเสียงมาใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้มี ส่วนได้เสียทุกฝ่าย พร้อมทั้งศึกษาต้นแบบ กำหนดตัวชี้วัด และวางระบบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการปฏิบัติงาน เน้นการป้องกันความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหาซอฟต์แวร์ที่มีความ ปลอดภัยและตรวจสอบได้ ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และวางมาตรการ ความปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อรักษาคุณภาพข้อมูล (3) ด้านการเงิน ให้ความสำคัญกับการวางแผนงบประมาณ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน เลือกใช้เครื่องมือบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้งานง่าย รวมถึงมี การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและการบำรุงรักษาระบบให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (4) ด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกำกับติดตามและควบคุมภายใน อาทิ ระบบสแกน

ลายนิ้วมือและกล้องวงจรปิดออนไลน์ โดยมีการอบรมการใช้งาน ปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และดูแลรักษาเครื่องมือให้พร้อมใช้งาน และ 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมัตตปธาน 4 พบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, โรงเรียนโสตศึกษา, ยุคดิจิทัล, หลักสัมมัตตปธาน 4

Abstract

This research aims to 1) study the current state of risk management in digital-era schools for the deaf, 2) find guidelines for risk management in digital-era schools for the deaf based on the Four Right Efforts (Sammāpadhāna 4), and 3) evaluate the guidelines for risk management in digital-era schools for the deaf based on the Four Right Efforts. The research employed a mixed-methods approach divided into three phases: Phase 1 involved a quantitative study of the current state of risk management using questionnaires to collect data from 126 school administrators and teachers. Data was analyzed using basic statistics, including mean and standard deviation. Phase 2 involved finding guidelines for risk management in digital-era schools for the deaf based on the Four Right Efforts (Sammāpadhāna 4) through interviews with 7 key informants. Data was analyzed using content analysis. Phase 3 involved evaluating the guidelines for risk management in digital-era schools for the deaf based on the Four Right Efforts (Sammāpadhāna 4) using an evaluation form with 15 experts. Data was analyzed using basic statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The research findings indicated that 1) the overall state of risk management in digital-era schools for the deaf was at a high level. When considering the four aspects, they are at a high level, namely: legal, regulatory, financial risk, operational risk, and strategic risk, respectively. 2) Risk management guidelines for schools for the hearing impaired in the digital age, according to the Four Noble Truths, under the Office of Special Education Administration, consist of: (1) Strategic aspect: focusing on preventing risks arising from a lack of participation by using a digital platform that supports sign language and audio description for brainstorming meetings with all stakeholders, along with studying models, defining indicators, and establishing a continuous monitoring and evaluation system. (2) Operational aspect: focusing on preventing errors in data analysis by procuring secure and verifiable software, coupled with developing personnel competencies, creating operational manuals, and establishing cybersecurity measures to maintain data quality. (3) Financial aspect: focusing on clear budget planning for digital technology, selecting transparent, verifiable, and easy-to-use management tools, and continuously monitoring and evaluating performance and maintaining the system for efficiency. (4) Legal, regulatory, and rule-related aspect: using digital technology for internal monitoring and control, such as fingerprint scanning systems and online CCTV cameras, with

training on usage and improving processes to suit the context of the educational institution. and maintaining the equipment to be ready for use; and 3) the results of the evaluation of the risk management guidelines for schools for the hearing impaired in the digital age based on the Four Right Efforts found that they were highly accurate, highly feasible, highly appropriate, and highly beneficial.

Keywords: Risk Management, Schools for the Hearing Impaired, Digital Age, Four Right Efforts

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพที่ดีซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษาแก่เยาวชนของชาติเพื่อเตรียมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณธรรม สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษและต้องจัดให้กับผู้มีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบอันเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลในประเทศไทย ข้อที่ 2 การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงโดยเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนา คือ กระบวนการช่วยให้คนมีความรู้ สติปัญญาเกิดการพัฒนาด้านตนเองในด้านต่างๆ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ รัฐบาลได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้คนในประเทศได้รับการศึกษาโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้คนไทยทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สิทธิทางการศึกษา ของคนพิการได้กำหนดไว้ใน มาตรา 10 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549)

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและลึกซึ้งจนส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมรวมถึงการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้จึงต้องมีการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะด้านดิจิทัลที่เพียงพอ รวมถึงมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลนี้ทำให้เกิดการทบทวนถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่

จำเป็นในยุคปัจจุบัน เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) ที่ไม่เพียงแต่ต้องนำพาคณะครูและบุคลากรการศึกษาไปสู่การพัฒนาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ แต่ยังต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเทคโนโลยีและข้อมูล รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบที่ทันสมัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ (ธัญญภัทร์ วีรลักษณ์ภรณ์, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพชรธน์ และ ทนง ทองภูศรี, 2567)

ในปัจจุบันความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนสามารถจัดการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นสำคัญ จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่การบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ และเป็นประโยชน์สำคัญต่อการเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความเพียรชอบ 4 ประการ คือ 1) สังวรปธาน เพียรระวังไม่ให้เกิดบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้น 2) ปหานปธาน เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว มิให้เกิดขึ้นอีกต่อไป 3) ภวนาปธาน เพียรอบรมเจริญกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เกิดมีขึ้น 4) อนรุทธานาปธาน เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นเจริญงอกงามไปพลุลยต่อไป ความเพียร 4 ประการ เปรียบเหมือนการวางหลักในการปฏิบัติไว้เป็นหลักใหญ่ๆ 4 ข้อ ซึ่งเป็นหลักคำสอนสำคัญยิ่ง สะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง อาศัยความเพียรพยายามของตนเองเท่านั้น ในการละความชั่วและทำความดีให้ถึงพร้อมเพียงแต่ผู้ปฏิบัติเข้าใจในหลักธรรมในสัมมปธาน 4 แล้ว ก็นำมาเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้เบาบางลง เมื่อเบาบางลงแล้วก็ย่อมเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ นั่นก็คือเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรม เมื่อปฏิบัติธรรมถึงขั้นสูงสุดแล้ว ก็ย่อมเข้าถึงซึ่งการบรรลุถึงมรรค ผล และนิพพานในที่สุดซึ่งเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนำเอาหลักธรรมนั้นไปเผยแผ่ในพระพุทธศาสนาที่ดีสืบต่อไปซึ่งจากจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ประกอบกับแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปเป็นแนวคิดได้ว่าหากผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมสัมมปธาน 4 มาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาก็จะทำให้งานต่างๆ ในขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบควบคุมภายใน รวมไปถึงสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล สถานศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็นต้องจัดทำการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกระดับ เพื่อลดมูลเหตุที่จะเกิดความเสี่ยงให้ระดับและขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่ยอมรับควบคุม ประเมินและตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษาและเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการราชการประจำปีของต้นสังกัด (พรพรรณ งามโรจน์, 2566)

ทั้งนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดความเสี่ยงให้ควบคุมความเสี่ยงทุกประเภทโดยจำแนกไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือเหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบ หรือสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าประสงค์ตามกลยุทธ์การดำเนินงาน 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) คือเหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหาย

หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากเกิดปัญหาทางด้านกระบวนการปฏิบัติงานและกระบวนการดำเนินงานขององค์กร 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ เหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบต่อ หรือสร้างความเสียหายในด้านลบต่อการบริหารจัดการทางการเงินขององค์กรในทุกมิติและ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) คือเหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้น ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายอันเนื่องมาจากการดำเนินการที่คลาดเคลื่อนจากบทบัญญัติที่กำหนดตามกฎหมายความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งระดับความสำเร็จของการจัดระบบบริหารความเสี่ยงที่หน่วยงานในสังกัดต้องดำเนินงาน และได้ปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยง และปรับปรุงระบบควบคุมภายใน (นฤมล บินหะยือว้าง, 2553)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้มีสถานศึกษา 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ 2) โรงเรียนเฉพาะ ความพิการ และ 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษ (เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด) เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละประเภท มีภารกิจและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันโรงเรียนโสตศึกษาเป็นโรงเรียนที่รัฐบาลจัดให้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้ได้รับการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้ได้รับการศึกษาเทียบเท่าคนปกติ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาโดยรัฐบาลให้การอุดหนุนเรียนฟรีให้นักเรียนทุกคน โดยไม่มีข้อผูกพันและพักประจำในโรงเรียนตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งการบริหารสถานศึกษาอาจมีความเสี่ยงในการจัดการศึกษาโดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ยังไม่มีสารสนเทศแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่เป็นของโรงเรียนโสตศึกษามาดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนโสตศึกษา ในสังกัดมีการดำเนินการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพและกำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นการช่วยให้การบริหารจัดการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นจากรายงานผลการรายงานผลประเมินคุณภาพในภายนอก ปีพ.ศ. 2565 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของโรงเรียนโสตศึกษาพบปัญหาที่เกิดความเสี่ยง ทั้งตัวนักเรียน ครู และสถานศึกษาสรุปได้ว่า ด้านผู้เรียน/ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน ยังขาดการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรด้านครู/การจัดการเรียนการสอน ครูมีจำนวนไม่เพียงพอขาดทักษะในการจัดการเรียน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมนา 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารความเสี่ยงและนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการฝ่ายต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาและป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในโรงเรียนโสตศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมนา 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมนา 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 21 โรงเรียน และมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 21 โรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 126 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ

2.1 แนวทางการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักสัมมนา 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 7 รูป/คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัล และเชี่ยวชาญด้านศาสนา

2.2 ประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักสัมมนา 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากวารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.8 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย 4 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ด้าน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักสัมมนา 4

3.3 แบบประเมินที่ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักสัมมนา 4 โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

สภาพการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	3.94	1.01	มาก	4
2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน	3.85	1.02	มาก	3
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน	3.95	1.01	มาก	2
4. ความเสี่ยงด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ	3.96	0.97	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.92	0.96	มาก	

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักสัมมนา 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ผู้บริหารใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำหนดเป้าหมายและรายละเอียดแผนงาน 1) ผู้บริหารป้องกันความเสี่ยงในการใช้เครื่องมือดิจิทัลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหาโปรแกรมหรือแพลตฟอร์มที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ และมีระบบจัดเก็บที่ปลอดภัย พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมให้ครูและบุคลากรใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ (สังวรปธาน) 2) ผู้บริหารแก้ไขและจัดปัญหาจากการใช้เครื่องมือดิจิทัล โดยตรวจสอบความถูกต้องของรายงานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ (ปหานปธาน) 3) ผู้บริหารศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหน่วยงานหรือโรงเรียนต้นแบบที่มีการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำมาปรับใช้ในโรงเรียน (ภาวนาปธาน) 4) ผู้บริหารรักษามาตรฐานคุณภาพของข้อมูลและระบบการวิเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลเป็นระยะ (อนุรักษนาปธาน)

2.2 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารดำเนินงานโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ 1) ผู้บริหารป้องกันความเสี่ยงด้วยการจัดหาโปรแกรมที่มีความปลอดภัยและฝึกอบรมการใช้งานแก่บุคลากร (สังวรปธาน) 2) ผู้บริหารแก้ไขปัญหาความคลาดเคลื่อน โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง (ปหานปธาน) 3) ผู้บริหารศึกษาและนำแนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบมาพัฒนาโรงเรียน (ภาวนาปธาน) 4) ผู้บริหารรักษามาตรฐานและคุณภาพของข้อมูลให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน (อนุรักษนาปธาน)

2.3 ความเสี่ยงด้านการเงิน ผู้บริหารใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อประเมินและติดตามความเสี่ยงทางการเงิน 1) ผู้บริหารป้องกันความเสี่ยงด้านการเงิน โดยใช้ระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบย้อนหลังได้ และไม่ซับซ้อนเกินไป (สังวรปธาน) 2) ผู้บริหารตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร หากมีข้อบกพร่องให้คำแนะนำและฝึกอบรมเพิ่มเติม (ปหานปธาน) 3) ผู้บริหารศึกษาและเรียนรู้จากโรงเรียนต้นแบบที่มีระบบบริหารการเงินดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาปรับใช้ (ภาวนาปธาน) 4) ผู้บริหารพัฒนาความรู้ด้านการเงินแก่บุคลากร และบำรุงรักษาโปรแกรมให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง (อนุรักษนาปธาน)

2.4 ความเสี่ยงด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ผู้บริหารใช้ระบบดิจิทัลเพื่อช่วยติดตามและควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีประสิทธิภาพ 1) ผู้บริหารป้องกันความเสี่ยงด้วยการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น เครื่องสแกนลายนิ้วมือ กล้องวงจรปิดที่เชื่อมต่อออนไลน์ เพื่อช่วยติดตามควบคุมภายในโรงเรียน (สังวรปธาน) 2) ผู้บริหารจัดปัญหาจากการใช้เครื่องมือดิจิทัล โดยการฝึกอบรมบุคลากรให้ใช้งานได้อย่างถูกต้อง (ปหานปธาน) 3) ผู้บริหารศึกษาและเรียนรู้จากหน่วยงานหรือโรงเรียนต้นแบบที่มีระบบติดตามและควบคุมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ (ภาวนาปธาน) 4) ผู้บริหารพัฒนาความรู้ของบุคลากรและดูแลบำรุงรักษาแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อนุรักษนาปธาน)

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักสัมมปธาน 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าสภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล คือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบ

ราชการ (ก.พ.ร.) ที่กำหนดให้หน่วยงานราชการดำเนินการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 หมวด 4 การบัญชีการรายงานและการตรวจสอบ มาตรา 79 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายในการควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยง ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยง สำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้จัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐแล้ว รายงานให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของพรพรรณงามโรจน์ (2561) ที่พบว่า แนวทางการจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1 ความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของวชิระ บุญสาร (2564) ที่พบว่า ระดับความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านกระบวนการจัดการ ด้านผู้ปฏิบัติงาน และด้านทรัพยากรเทคโนโลยี และ สอดคล้องกับการวิจัยของนิตยา กรุฬิมา และคณะ (2567) ที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุดคือด้านการระบุเหตุการณ์ความเสี่ยง ดังนั้นควรให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการระบุความเสี่ยงรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต รวมถึงคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อลดโอกาสความสูญเสีย ความรุนแรง และความผิดพลาดในการบริหารงานด้านงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการหาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมนา 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย (1) ด้านกลยุทธ์ มุ่งเน้นการป้องกันความเสี่ยงจากการขาดการมีส่วนร่วม โดยการนำแพลตฟอร์มดิจิทัลที่รองรับภาษามือและคำบรรยายแทนเสียงมาใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย พร้อมทั้งศึกษาต้นแบบ กำหนดตัวชี้วัด และวางระบบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการปฏิบัติงาน เน้นการป้องกันความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหาซอฟต์แวร์ที่มีความปลอดภัยและตรวจสอบได้ ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และวางมาตรการความปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อรักษาคุณภาพข้อมูล (3) ด้านการเงิน ให้ความสำคัญกับการวางแผนงบประมาณด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน เลือกใช้เครื่องมือบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้งานง่าย รวมถึงมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและการบำรุงรักษาระบบให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (4) ด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกำกับติดตามและควบคุมภายใน อาทิ ระบบสแกนลายนิ้วมือและกล้องวงจรปิดออนไลน์ โดยมีการอบรมการใช้งาน ปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และดูแลรักษาเครื่องมือให้พร้อมใช้งาน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม มีข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญต่อรัฐบาลคือ ควรปรับระบบบริหารจัดการ และงบประมาณเพื่อการศึกษา โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับครูและเอื้องบประมาณให้ครูมีความสะดวกต่อการจัดการศึกษา ระบบการจัดซื้อจัดจ้างต้องมีความครอบคลุมการบริการหลังการขายด้วย เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีความทันสมัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาให้เท่าทันต่อพัฒนาการของโลก รวมทั้งควรให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจการจัดซื้อจัดจ้างให้กับสถานศึกษา การผลิตและพัฒนาครูให้มีทักษะด้านดิจิทัลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเร่งด่วน และ

ผู้บริหารสถานศึกษา สมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลยังสอดคล้องกับการวิจัยของณิรดา เวชญาลักษณ์ (2566) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผู้บริหารควรจัดโครงการอบรมการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ให้แก่บุคลากร สร้างข้อตกลงระหว่างบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีให้สามารถใช้งานได้ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบ Zoom cloud Meetings อบรมผู้บริหารเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย อบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการการใช้เทคโนโลยี อำนาจความสะดวก และการมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมและการสร้างรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยทางการศึกษาและการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีแก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ จัดตั้งศูนย์พัฒนาเทคโนโลยี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำข้อมูลสารสนเทศหรือการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ มอบหมายบุคลากรที่มีความสามารถรับผิดชอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สอดคล้องกับสุพัตรา มหาทรัพย์ (2564) ที่กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การใช้ระบบดิจิทัลช่วยผู้บริหารในการกำหนดยุทธศาสตร์และตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีความคล่องตัวและลดความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ และสอดคล้องกับสมชาย พูนสวัสดิ์ (2564) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายและความปลอดภัยของโรงเรียนด้วยการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น กล้องวงจรปิด และระบบตรวจสอบการเข้าออกโรงเรียน มาใช้ช่วยลดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและการละเมิดกฎระเบียบ

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมปธาน 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการหลักสัมปธาน 4 กับการบริหารความเสี่ยงเป็นการนำหลักธรรมนี้มาใช้เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยได้ดี คือ 1) สัจจระธาน (เพียรระวัง) สอดคล้องกับการป้องกันความเสี่ยง คือการระวังไม่ให้ความเสี่ยงใหม่ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะภัยในโลกดิจิทัล 2) ปหานธาน (เพียรละ) สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาคือการกำจัดความเสี่ยงหรือจุดอ่อนที่เกิดขึ้นแล้วในโรงเรียนให้หมดไป 3) ภาวนาธาน (เพียรเจริญ) สอดคล้องกับการพัฒนาโอกาสคือการสร้างนวัตกรรมหรือระบบดิจิทัลใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นเพื่อช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 4) อนรรักนาธาน (เพียรรักษา) สอดคล้องกับการติดตามและรักษามาตรฐานคือการรักษาความดีหรือระบบที่ดีที่ทำไว้แล้วให้คงอยู่และดียิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของธนภุต จันทรพิญ (2556) ที่พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารกลยุทธ์สถานศึกษา การเลือกใช้เทคโนโลยีต้องสอดคล้องกับกลยุทธ์และสภาพแวดล้อมทางการศึกษา มีความสอดคล้องกับณฤมล อุทัย (2564) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายและความปลอดภัยของโรงเรียน ในการใช้ซอฟต์แวร์บัญชีดิจิทัลทำให้การจัดการงบประมาณปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวุฒิชัย แสงมณี (2565) ที่พบว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลกับการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการบริหารงานโดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลพร้อมระบบตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยป้องกันความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมปปธาน 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโสตศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัมมปปธาน 4 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีอธิบายดังนี้

วงกลมด้านนอก หมายถึง การบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักสัมมปปธาน 4 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

วงกลมตรงกลาง หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการบูรณาการเพื่อหาแนวทางการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัล ในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือหลักสัมมปปธาน 4 ได้แก่ 1) สังวรปธาน (เพียรระวัง) 2) ปหานปธาน (เพียรละ) 3) ภาวนาปธาน (เพียรทำ) 4) อุทรักขาปธาน (เพียรรักษา)

วงกลมด้านใน หมายถึง แนวทางการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัล ในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือหลักสัมมปปธาน 4 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ผู้บริหารใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดเป้าหมายและรายละเอียดแผนงาน สังวรปธาน (เพียรระวัง) ป้องกันความเสี่ยงในการใช้เครื่องมือดิจิทัลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหาโปรแกรมหรือแพลตฟอร์มที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ และมีระบบจัดเก็บที่ปลอดภัย พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมให้ครูและบุคลากรใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปหานปธาน (เพียรละ) แก้ไขและขจัดปัญหาจากการใช้เครื่องมือดิจิทัล โดยตรวจสอบความถูกต้องของรายงานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ภาวนาปธาน (เพียรทำ) ศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก

หน่วยงานหรือโรงเรียนต้นแบบที่มีการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำมาปรับใช้ในโรงเรียนอนุรักษนาปธาน (เพียรรักษา) รักษามาตรฐานคุณภาพของข้อมูลและระบบการวิเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลเป็นระยะ

2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารดำเนินงานโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ สังวรปธาน (เพียรระวัง) ป้องกันความเสี่ยงด้วยการจัดทำโปรแกรมที่มีความปลอดภัยและฝึกอบรมการใช้งานแก่บุคลากร ปธานปธาน (เพียรละ) แก้ไขปัญหาความคลาดเคลื่อน โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ภาวนาปธาน (เพียรทำ) ศึกษาและนำแนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนต้นแบบมาพัฒนาโรงเรียน อนุรักษนาปธาน (เพียรรักษา) รักษามาตรฐานและคุณภาพของข้อมูลให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน ผู้บริหารใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อประเมินและติดตามความเสี่ยงทางการเงิน สังวรปธาน (เพียรระวัง) ป้องกันความเสี่ยงด้านการเงิน โดยใช้ระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบย้อนหลังได้ และไม่ซับซ้อนเกินไป ปธานปธาน (เพียรละ) ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร หากมีข้อบกพร่องให้คำแนะนำและฝึกอบรมเพิ่มเติม ภาวนาปธาน (เพียรทำ) ศึกษาและเรียนรู้จากโรงเรียนต้นแบบที่มีระบบบริหารการเงินดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาปรับใช้ อนุรักษนาปธาน (เพียรรักษา) พัฒนาความรู้ด้านการเงินแก่บุคลากร และบำรุงรักษาโปรแกรมให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

4. ความเสี่ยงด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ผู้บริหารใช้ระบบดิจิทัลเพื่อช่วยติดตามและควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีประสิทธิภาพ สังวรปธาน (เพียรระวัง) ป้องกันความเสี่ยงด้วยการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น เครื่องสแกนลายนิ้วมือ กล้องวงจรปิดที่เชื่อมต่อออนไลน์ เพื่อช่วยติดตามควบคุมภายในโรงเรียน ปธานปธาน (เพียรละ) จัดแก้ปัญหาจากการใช้เครื่องมือดิจิทัล โดยการฝึกอบรมบุคลากรให้ใช้งานได้ถูกต้อง ภาวนาปธาน (เพียรทำ) ศึกษาและเรียนรู้จากหน่วยงานหรือโรงเรียนต้นแบบที่มีระบบติดตามและควบคุมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ อนุรักษนาปธาน (เพียรรักษา) พัฒนาความรู้ของบุคลากรและดูแลบำรุงรักษาแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ใช้งานได้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำแผนการดำเนินงานที่ระยะสั้น (1 ปี) สำหรับการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ระยะกลาง (2-3 ปี) สำหรับการพัฒนาระบบและบุคลากร และระยะยาว (4-5 ปี) สำหรับการยกระดับมาตรฐานและการสร้างนวัตกรรม พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและระยะเวลาที่ชัดเจน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดโครงการกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารความเสี่ยง และทักษะการสื่อสารกับผู้เรียนสื่อดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผลหลังการฝึกอบรม และการสร้างระบบพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรทดลองนำร่องในบางส่วนที่มีความเสี่ยงมากที่สุดก่อนการขยายผลไปยังส่วนอื่นๆ

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล โดยมีผู้แทนจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดให้มีการรายงานผลและนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีดิจิทัลที่นำมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รวมถึงการศึกษาความพึงพอใจและการยอมรับของผู้ใช้งาน

2.2 ควรมีการศึกษาและขยายขอบเขตการวิจัยไปยังโรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องประเภทอื่นๆ เช่น โรงเรียนตาบอด โรงเรียนเด็กออทิสติก เป็นต้น เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงยุคดิจิทัลที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม

2.3 ควรมีการศึกษาควรศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเทคโนโลยี AI และ Machine Learning มาใช้ในการคาดการณ์และป้องกันความเสี่ยงในโรงเรียนสตรีศึกษา รวมถึงการพัฒนาระบบเตือนภัยอัตโนมัติและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตัดสินใจ

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบริหารความเสี่ยงดิจิทัลในโรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษระหว่างประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ที่มีการพัฒนาทางด้านนี้เพื่อนำแนวปฏิบัติที่ดีมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 18(1), 45-58.
- ธนกฤต จันทรเพ็ญ. (2556). เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารกลยุทธ์สถานศึกษา. วารสารเศรษฐศาสตร์, 41(2), 101-115.
- ธัญญภัทร์ วีรลักษณ์ภรณ์, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพพรรณ และทนง ทองภูศรี. (2567). การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(5), 1215 - 1216.
- นฤมล บินหะยือว้าง. (2553). ความคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นฤมล อุทัย. (2564). การใช้ซอฟต์แวร์บัญชีดิจิทัลในการบริหารงบประมาณสถานศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา, 12(1), 77-90.
- นิตยา กรุพินาย และคณะ. (2567). แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9(3), 776-786.
- พรพรรณ งามโรจน์. (2566). แนวทางการจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วชิระ บุญสาร. (2564). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วุฒิชัย แสงมณี. (2565). แพลตฟอร์มดิจิทัลกับการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานในโรงเรียน. วารสารการจัดการศึกษา, 10(1), 65-80.

- สมชาย พูนสวัสดิ์. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายและความปลอดภัยของโรงเรียน. วารสารนโยบายและการจัดการศึกษา, 5(1), 33-48.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). มาตรฐานการศึกษาตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2549 - 2553). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุพัตรา มหาทรัพย์. (2564). การวางแผนกลยุทธ์สถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการครูศาสตร์, 15(2), 23-37.